

Написано от Христо Христов
Сряда, 15 Февруари 2012 09:24

Сайтът Държавна сигурност.com представя поредица за тайното прочистване на досиетата в края на управлението на БКП през 1990 г.

Тя има пряко отношение към [предстоящото дело в Конституционния съд](#), където е оспорен текст от закона за досиетата, по който през последните 5 години бяха огласени стотици агенти на ДС с прочистени или заличени досиета.

Поредицата разкрива как и защо БКП и ДС пристъпват към унищожаване на част от архивите и прикриване на агентурния си апарат през януари 1990 г.

В [част 1](#) беше припомнена обстановката в МВР и ДС след оглавяването на вътрешното министерство от ген. Атанас Семерджиев и зам.-министър Любен Гоцев в началото на 1990 г.

[Част 2](#) представя по какъв начин Държавна сигурност е създавала, обработвала и систематизирала огромния документооборот в своята дейност. Добива се и представа какво се крие в архива на репресивния апарат на БКП.

[Част 3](#) разкрива как се стига до решението за бързото прочистване на архивите след обсъждане на проблема на няколко Колегиума на МВР през януари 1990 г.

Написано от Христо Христов
Сряда, 15 Февруари 2012 09:24

Секретните стенограми от заседанията на Колегиума на МВР от януари 1990 г. разкриват, че неговите членове съвсем ясно са съзнавали значението и важността на въпроса за прочистването на огромното документално наследство на ДС. Той е поставян многократно на обсъждане единствено от позицията на страха, че съдържанието на архивите може да компрометира министерството и партията пред обществеността.

Проблемът е повдигнат още на първото инфарктно заседание на колегиума на МВР на 10 януари 1990 г. от **Н. Малинчев**, началник на Софийско градско управление на МВР, който заявява:

„Понеже стана дума за някои неотложни въпроси, които трябва да се решават, мисля, че един от тях трябва да бъде под ръководството на съответния зам.-министър, наблюдаващ Трети отдел (архива), да се вземат спешни мерки за дълбоко законспириране на някои наши секрети. Имам предвид нашия агентурен апарат, нашия оперативен отчет и архив, секретите, които са заложили в автоматизираните системи, всичко това е много уязвимо. Редица агенти идват при нашите работници и не желаят да служат, дори казват да им се декларира, че сме им унищожили досието, делото. Т. е един пакет от въпроси, които трябва да се решават пожарно...”

Въпросът за бързото унищожаване на незаконните нормативни документи, по които МВР продължава да се ръководи и да работи към януари 1990 г., е поставен персонално на вниманието на министър Атанас Семерджиев. Началникът на Окръжно управление на МВР в Хасково полк. **Красимир Саманджиев** му изпраща спешна секретна телеграма от 18. I. 1990 г., с която предлага да се състави работна група в министерството, която да реши кои секретни материали и по какъв начин да бъдат унищожени. Съдържанието на телеграмата е показателно:

„Другарю министър, положителните промени, които настъпиха в политическия живот на страната след 10 ноември 1989 г., налагат ръководството на МВР да преоцени действащата нормативна база, ръководни заповеди, окръжни, инструкции и други. По-нататъшното им оставяне и съобразяване в практическата работа могат да злепоставят органите на МВР пред изострената политическа чувствителност на населението. В редица ръководни документи, водени на специален отчет, се съдържат указания, които, съобразени със съществуващата обстановка, са неправомерни и компрометиращи. Това налага срочно да бъдат отменени, иззети и унищожени”

Написано от Христо Христов
Сряда, 15 Февруари 2012 09:24

Като уточнява, че не претендира за изчерпателност, Саманджиев изброява на министъра близо 30 ръководни документи, които следва незабавно да бъдат унищожени. Сред тях са:

„Инструкция I-36 от 14 март 1984 г. за контраразузнавателната работа на органите на МВР по българските граждани, пребиваващи зад граница и реда за издаване на паспортите; окръжно I-96 от 31 май 1984 г. за подобряване работата по българската емиграция в съответствие с решение „Б” на Политбюро на ЦК на БКП; окръжно I-88 от 28 май 1984 г. за подобряване на масовата музикална среда и установяване на единно ръководство в областта на забавното изкуство; мероприятия I-190 от 3 януари 1984 г. за работата на органите на Държавна сигурност по опазване младежта от влиянието на идеологическата диверсия на противника и дейността на вражеските елементи в страната; окръжно I-28 от 14 февруари 1985 г. за по-нататъшна работа по националното осъзнаване на насилствено помохамедените българи; окръжно I-196 от 7 август 1985 г. за по-нататъшна работа по възродителния процес; окръжно I-20 от 19 февруари 1986 г. за преустановяване издаването на документи на лица с възстановени имена на работа в граничната зона; министерска заповед I-26 от 25 май 1989 г. за създаване на централна оперативна група по линия на възродителния процес; окръжно I-2 от 1989 г. за прилагане по-хуманни съображения към българите мюсюлмани”.

Саманджиев посочва, че *„при новите условия има агенти, които отказват да пишат сведения. Считаме за оперативна потребност III отдел да разреши унищожаването на личните им дела, както и на тези, които са използвани по обекти, водени на разработка по отменените чл. 108 и чл. 273 от НК”.*

Само 4 дни след изпращането на секретната телеграма до министър Семерджиев Красимир Саманджиев, който е един от наградените висши офицери с орден за провеждането на „възродителния” процес, е издигнат и оглавява създадената на мястото на Второ главно управление на ДС (ВГУ, контраразузнаването) Национална служба за защита на конституцията (НСЗК, впоследствие Национална служба „Сигурност” – НСС, вляла се в Държавна агенция „Национална сигурност” – ДАНС през 2008 г.).

Още на първото заседание на колегиума след получаване на секретната телеграма Семерджиев предлага да бъде създадена работна група, която да реши въпроса с огромната информация в архива. Тя включва първия зам.-министър ген. Любен Гоцев,

Написано от Христо Христов
Сряда, 15 Февруари 2012 09:24

зам.-министрите Стоян Стоянов, Иван Димитров и Стоян Савов, който ресорно отговаря за III отдел на ДС (архива). На заседание на 24 януари 1990 г. под точка 4 от дневния ред Колегиумът на вътрешното министерство обсъжда *„изработване на позиция на ръководството на МВР по характера, обема и реда на промените във вътрешно-нормативната база на министерството с цел привеждането ѝ в съответствие с изменящите се функции на МВР“*.

Ето какво се обсъжда на този Колегиум:

ГЕН. ЛЮБЕН ГОЦЕВ, първи зам.-министър: „Получава се така, че ние тичаме след времето. Но когато се занимавахме с юридическите проблеми на министерството, почувствахме, че от години наред са се трупали редица въпроси, които не са се решавали и трябва да ги решим сега, за да може да излезем от тази задънена улица. В резултат на така създалото се положение др. Семерджиев подписа преди няколко дни заповед, с която се създаде една централна работна група от 10 другари. Трябва да подготвим 5 законопроекта и възниква въпросът ще можем ли да ги вкараме в това НС. Обстановката е много напрегната по две причини – обстановката в страната и факта, че тези въпроси не са движени много време.

Второто нещо, което искам да съобщя, е, че състоянието на нашия юридически отдел е много сериозно. Освен че от шест души двама не работят от дълго време, др. Върбанов и неговият заместник напускат от 1 април. Обръщам се с голяма молба към др. Кацамунски (ген. Леонид Кацамунски е сменил като началник на Главно следствено управление ген. Костадин Коцалиев, б. а.) да ме разбере правилно и да даде 4 човека, за да попълним състава. Освен нормативните актове ние сме издавали маса подзаконови, част от които са остарели и вече не функционират. Другата част се дублират, защото не е правена проверка. Цифрата е 940 поднормативни актове. И никой не ги знае. Двама души компетентни ни говорят и ние се съгласяваме.

Какво предлагаме? Първо, да се приведат в известност всички нормативни актове и документи, които предстои да се променят. Второ, без да се изчаква цялостното изменение на законодателството да се пристъпи към подмяна на действащите, но загубили значение вътрешни подзаконови нормативни актове и ръководни документи.”

ГЕН. АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: „Част от този проблем е унищожаването на голяма серия документи, които влизат в грубо противоречие с новата обстановка и ни поставят в положение на нарушители на конституцията. Това, което са дали др. Минков и др. Саманджиев, са само отделни документи и случаи, на които ние се натъкваме. Трябва в близките дни незабавно да се представи списък за унищожаването на тези документи.”

Написано от Христо Христов
Сряда, 15 Февруари 2012 09:24

Г. ВЪРБАНОВ, началник на правния отдел в МВР: „Днес др. Семерджиев ще ви предложим заповед във връзка с тази дейност. Предлагаме да се създаде организация и да се започне работа. Задачата е не толкова да се изчистят старите и да се унищожат, колкото да се намерят онези пунктове в отделни издадени в системата на МВР актове, които грубо противоречат на съществуващите сега нормативни актове. Нещата опират много опасно до архива вЪобще на МВР.”

ГЕН. ВАСИЛ ГЕОРГИЕВ, началник на Седмо управление – ЦИОУ (информационно): „Аз искам да внеса малко светлина в това, което се поставя, тъй като наистина може да се получи ужасно впечатление от неразбории. От прегледа, който аз порЪчах да се направи, за всичките тези 40 години съществуват 942 документи, които не са отменени, т. е не е осЪществявано така да се каже прочистването от тези документи. От тези 942 документа при проверката се установи, че около 700 могат да бЪдат отменени веднага и унищожени. Те не са нужни на никого. Остават около 260 документа, по които трябва да се вземе отношение от съответните поделения. До ДС остават 6 правилника, 20 заповеди и 32 инструкции. Всичко това трябва да бЪде прегледано, оценено.

По Народната милиция има 4 правилника, 4 заповеди, 21 инструкции. По линия на централното управление има 5 правилника, 18 заповеди, 8 инструкции. „Кадри” има 4 правилника, 15 заповеди, 7 инструкции. „Тил” има 7 правилника, 16 заповеди, 10 инструкции. Следственото управление има 1 правилник, 3 заповеди, 3 инструкции и т. н. А за общите, които са около 700, предлагам да се направи списЪк, поделенията да го имат, да се утвЪрди и да се унищожат. Можем по-голямата част в поделенията и тук да се унищожат в близките дни.”

ГЕН. АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: „Аз ви моля заедно с др. Върбанов да определите и да създадете организация за реда и сроковете за унищожаването на документите. Това трябва да става и в центЪра, и по места.”

ГЕН. КРАСИМИР САМАНДЖИЕВ, началник на НСЗК: „ВЪпрос, който многократно е бил поставян пред нас и никога не е бил завЪршван докрай. Аз мисля, че ние не можем да работим със заповеди от ДимитЪр Стоянов и Георги Танев. Да се постави срок. Това е вЪпрос на секретариата. Говори се за 942 документа, които отдавна трябваше да се унищожат поне половината. Но нашите неща са само на приказки. Предлагам да се поставят твЪрди срокове, за да се докладва в колегиума как е решен този вЪпрос, като актуализирането остане за един малко по-дълЪг срок, а унищожаването не можем да го

Написано от Христо Христов
Сряда, 15 Февруари 2012 09:24

протакаме. Но най-важните ръководни документи, агентура, отчет, не може да се бави.”

ГЕН. АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: „Аз ви моля за реда и сроковете за изпълнение на тази задача да се съгласуват и с ръководителите на основните поделения на министерството. Аз акцентирам върху това час по-скоро да се изчистят нашите нормативни подзаконови документи от всичко, което може да бъде използвано за погром.”

След обсъждане Колегиумът стига до решението:

„Изразява съгласие да се подготви и утвърди заповед за създаване на организация за преоценка на действащите нормативни документи за работа на органите на МВР. В срок от няколко дни да се представи в ръководството на МВР списък на вътрешно-нормативните документи, които следва да се обезсилят и унищожат”.

Резултатът става факт още на следващия ден – 25 януари 1990 г. Началникът на III отдел (архива на ДС) ген. Нанка Серкеджиева подготвя докладна записка за чистка в архива, която зам.-министър ген. Стоян Савов подписва и внася за утвърждаване от министър Семерджиев. Той я утвърждава същия ден. Строго секретната от особена важност докладна записка рег. №IV-68 е изведена формално от МВР на 29 януари 1990 г. – в навечерието на XIV извънреден конгрес на БКП. С нея се слага началото на мащабното прочистване на делата на агентурния апарат.

СЛЕДВА: *Как агентите на ДС станаха „картотекирани сътрудници”.*